

**НОВИЯТ ОРГАН ЗА ПРОВЕЖДАНЕ
НА ПОЛИТИКАТА В ОБЛАСТТА НА ЕЛЕКТРОННОТО
УПРАВЛЕНИЕ, ИНФОРМАЦИОННОТО ОБЩЕСТВО
И ИНФОРМАЦИОННИТЕ ТЕХНОЛОГИИ, И МРЕЖОВАТА
И ИНФОРМАЦИОННА СИГУРНОСТ**

*Гл. ас. д-р Живка Матеева
Икономически университет – Варна*

**THE NEW GOVERNING AUTHORITY TO BE CONDUCTED
IN THE FIELD OF E-GOVERNANCE, INFORMATION
SOCIETY, AND IT, AND NETWORK AND INFORMATION
SECURITY**

*Chief Assist. Prof. Zhivka Mateeva, PhD
University of Economics – Varna, Bulgaria*

Резюме: *От съществено значение за осъществяването на цифровата трансформация на публичния сектор е електронното управление. В тази връзка създаването на нов орган за провеждането на единна политика в областта на електронното управление, информационното общество и информационните технологии, и мрежовата и информационна сигурност ще съдейства за преодоляване на слабостите, характерни за публичните институции, за повишаване ефективността и ефикасността на работата им, както и улесняване достъпа на гражданите и бизнеса до електронни административни услуги. В настоящата разработка се анализира правната същност на министърът на електронното управление, предвид регламентираните му правомощия, за развитие на електронното управление в страната.*

Ключови думи: *министър, електронно управление, правомощия, държавна политика, информационни технологии*

Abstract: *E-governance is essential for the realization of the digital transformation of the public sector. In this regard, a new body is being created to implement a unified policy in the field of e-governance, the information society and IT, and network and information security will help to overcome the weak points of public authorities, to increase the effectiveness and efficiency of their work, as well as to make access easier for citizens and businesses to electronic administrative services. The development analyses the legal nature of the Minister of the e-Government, and his foreseen powers, for the development of E-governance in the country.*

Key words: *minister; E-governance; powers; state policy; Information Technology*

Doi: <https://doi.org/10.36997/LBCS2022.39>

Въведение

Електронното управление е основната платформа за цифрова трансформация на публичните институции, за повишаване на качеството на административните услуги, за преминаването към рационални електронни процеси на функциониране и управление в публичния сектор и за достъп по електронен път на информацията, с която разполагат публичните институции. То е средство както за всеобхватно повишаване ефективността на процесите в администрацията, така и за облекчаване взаимодействието между администрацията, гражданите и бизнеса²⁰⁵. Важен момент в тази насока е създаването на нов орган за осъществяване на държавната политика в областта на електронно управление.

До 2022 г. дейностите за развитие на електронното управление бяха извършвани от Държавна агенция „Електронно управление“ (ДАЕУ), която отговаряше за стратегическото и бюджетното планиране и развитие на хоризонталната политика за електронно управление, както и за развитието и поддръжката на техническата инфраструктура, информационните центрове и комуникационната мрежа на администрацията. Нейният правопреемник е Министерството на електронното управление (МЕУ), създадено с решение на Народното събрание за избиране на Министерски съвет (МС) на Република България от 13.12.2021 г.²⁰⁶. Чрез преминаването на ДАЕУ и на дирекция „Информационни технологии“ от Министерството на информационните технологии и съобщенията към новосъздаденото МЕУ се възложиха всички правомощия, упражнявани от председателя на ДАЕУ, на министъра на електронното управление. Предприетата реформа е в съответствие със Споразумението за съвместно управление на Република България 2021 – 2025 г. за засилване на доверието в държавните институции, които да работят в интерес на

²⁰⁵ Актуализирана стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2019-2025 г., с. 4, достъпна на официалния сайт на Министерството на електронното управление: <https://egov.government.bg>.

²⁰⁶ Обн. ДВ, №106, 2021.

гражданите и бизнеса за стимулиране на иновации, дигитална среда и електронно правителство²⁰⁷. Така с последното изменение на Закона за електронното управление (ЗЕУ)²⁰⁸ и Постановление №437 на Министерския съвет от 14.12.2021 г.²⁰⁹ провеждането на държавната политика в областта на електронното управление, информационното общество и информационните технологии и мрежовата и информационната сигурност се осъществява от министъра на електронното управление. С оглед целите на изложението ще бъдат разгледани статутът и правомощията на министъра на електронното управление като орган, компетентен за провеждане на държавната политика в областта на електронното управление, информационното общество и информационните технологии и мрежовата и информационната сигурност.

1. Статут на министъра на електронното управление

Законът за администрацията (ЗА)²¹⁰ урежда администрацията на изпълнителната власт, която в юридическата литература се разглежда в тесен и широк смисъл. В тесен смисъл на думата администрацията на изпълнителната власт обхваща структурата, персоналният състав и материално-техническата база, а в широк смисъл на думата, освен понятието в тесен смисъл, обхваща още и самите органи на изпълнителната власт (Балабанова 2000: 22). Законодателят изрично разделя органите на изпълнителната власт на централни и териториални. Те следва да осъществяват своите правомощия с цел постигане на максимална стойност за обществото (Бъчварова, Владова-Иванова, Цветковска 2022: 65). Съгласно чл. 19, ал. 2, т. 4 от ЗА министърът на електронното управление е централен орган на изпълнителната власт. Органите на изпълнителната власт са вид държавни органи, функционално предназначени

²⁰⁷ Вж. Мотиви на Законопроект за изменение и допълнение на Закона за електронното управление (ЕО)47-202-01-3/25.01.2022 (ЕО) (<https://www.parliament.bg/bg/bills/ID/163992>).

²⁰⁸ Закон за електронното управление. // ДВ, №46, 2007, ... посл. изм. и доп. ДВ, №15, 2022.

²⁰⁹ Включването на Министъра на електронното управление в състава на Министерския съвет е отразено в Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация, изменен и допълнен с Постановление №437 на Министерския съвет от 14 декември 2021 г.

²¹⁰ Обн. ДВ, №130, 1998, изм. ДВ, №21, 2020.

и структурно обособени да осъществяват – всеки в границите на нормативно определената му компетентност – изпълнителна власт (Лазаров 2011: 38). Въз основа на общата уредба на министрите, съдържаща се в чл. 25 от ЗА, и различните класификационни критерии, посочени в административноправната литература, могат да се изведат следните основни белези на министъра на електронното управление:

- централен орган на изпълнителната власт, който изпълнява функции и задачи по непосредственото ръководство и оперативно осъществяване на дадена сфера на държавното управление на територията на цялата страна;

- едноличен орган със специална компетентност, притежаващ правомощия в определен клон на държавното управление, в който може да осъществява дейност и да приема актове в областта на електронното управление, информационното общество и информационните технологии и мрежовата и информационна сигурност;

- административен орган с функционална компетентност, чиято дейност не се ограничава само в рамките на администрацията на МЕУ, но и обхваща всички административни органи; лицата, осъществяващи публични функции, и организациите, предоставящи обществени услуги;

- упражнява изпълнително-разпоредителна, подзаконова дейност във връзка с осъществяване на държавната политика в областта на електронното управление, информационното общество и информационните технологии и мрежовата и информационната сигурност. Актове, които издава (правилници, наредби, инструкции и заповеди), са подчинени на закона;

- притежава властнически правомощия, които се изразяват във възможността му да издава административни актове, свързани с правомощията му, възложени със ЗЕУ, Закона за електронната идентификация (ЗЕИ), Закона за електронните съобщения (ЗЕС), други закони или с акт на МС.

2. Правомощия на министъра на електронното управление

Правомощията на министъра на електронното управление са уредени в чл. 7в от ЗЕУ и глава втора от Устройствения правилник

на министерството на електронното управление (УПМЕУ)²¹¹. Те са свързани с осъществяването на държавната политика в областта на електронното управление, информационното общество и информационните технологии и мрежовата и информационната сигурност. В УПМЕУ правомощията на министъра са разделени в следните три групи:

А) Правомощия, предвидени в чл. 5 от УПМЕУ, които министърът упражнява в съответствие с Конституцията на Република България и законите на страната. Те могат да се групират в следните класификационни групи:

• Организационно-ръководни правомощия:

- провежда държавната политика в областта на електронното управление (в т.ч. информационните технологии и информационното общество; електронните удостоверителни услуги; електронната идентификация; инфраструктурата за пространствена информация; информацията от общественния сектор в машинно четим отворен формат) и в областта на мрежовата и информационната сигурност;

- ръководи разработването и осъществява политиката на МЕУ за участие в програми и проекти, финансирани със средства от Европейския съюз (ЕС), международни финансови институции и други донори;

- определя и ръководи изпълнението на целите на МЕУ на основата на стратегическите и програмните документи в областта на електронното управление и мрежовата и информационната сигурност в съответствие със законите и подзаконовите нормативни актове;

- осигурява функционирането на система за ефективно планиране, управление, контрол и отчитане на дейността на МЕУ;

- управлява предоставеното на МЕУ държавно имущество;

- подготвя проекти на международни договори, по които Република България (РБ) е страна, в областта на електронното управление, информационните технологии и информационното общество и осигурява изпълнението на международни договори в тези области;

- координира разходването на предоставените от държавния бюджет финансови средства за електронно управление;

- отговаря за целесъобразното и законосъобразното разходване на бюджета на МЕУ.

²¹¹ Устройствен правилник на Министерството на електронното управление, приет с ПМС №89 от 19.05.2022 г. // Обн. ДВ, №38, 2022, посл. изм. ДВ, №70, 2022.

- **Съвместни правомощия:**

- разработва и актуализира План за използване на интегрираната Комуникационно-информационна система за управление на страната и въоръжените сили при извънредно положение, военно положение или положение на война с министъра на отбраната;

- предлага на МС условията и реда за осигуряване на електронни съобщения при обявяване на военно положение, положение на война или извънредно положение по смисъла на Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България, съгласувано със съответните компетентни органи.

- **Контролни правомощия:**

- контролира дейността на второстепенните разпоредители с бюджет по бюджета на МЕУ.

- **Представителни правомощия:**

- представлява РБ в международните организации в областта на електронното управление и информационното общество, осигурява изпълнението на ангажиментите на страната в областта на електронното управление, информационните технологии и информационното общество, свързани с членството ѝ в ЕС и в международни организации.

Б) Правомощия в областта на електронното управление, изрично предвидени в чл. 6 от УПМЕУ, които могат да се разделят на следните класификационни групи:

- **Организационно-ръководни правомощия:**

- одобрява стратегии за развитие на електронното управление по области на политики и утвърждава и контролира изпълнението на плановете за реализацията им;

- утвърждава и развива архитектура на електронното управление в РБ и следи за нейното прилагане;

- координира разработването и одобрява проектите на архитектури за развитие на електронното управление по области на политики, изготвени от съответния компетентен заместник министър-председател или министър, и следи за изпълнението на приетите архитектури по области на политики;

- осъществява методическо ръководство, координация и контрол върху дейностите за прилагане на изискванията за обмена на електронни документи между административните органи и с гражданите и организациите, върху дейностите, свързани с вътрешния

оборот на електронни документи и тяхното последващо архивиране, както и върху дейностите по изграждането, поддържането и използването на национална инфраструктура за пространствена информация и осъществява правомощията по Закона за достъп до пространствени данни (ЗДПД);

- осъществява преглед и удостоверява съответствието на дейностите на административните органи, финансирани със средства от държавния бюджет, от общинските бюджети и от други източници, с утвърдените политики, стратегически документи и програми в областта на електронното управление и информационните и комуникационните технологии;

- участва в приоритизирането;

- утвърждава проектни предложения и дейности, както и изменения на проекти и дейности и ги координира;

- координира и подпомага интеграцията на информационните системи за електронно управление на административните органи с тези на държавите – членки на ЕС;

- разработва и предлага за приемане от МС проекти на нормативни актове в областта на електронното управление и използването на информационните и комуникационните технологии в дейността на административните органи и техните администрации;

- разработва и внася за приемане от МС Стратегия за развитие на електронното управление в РБ и стратегии в областта на информационните технологии и информационното общество и осигурява изпълнението им, както и единна политика за информационните ресурси, издава методически указания и координира нейното изпълнение;

- издава методически указания и подпомага администрациите в дефинирането на структурата и съдържанието на наборите от данни за публикуване в Портала за отворени данни по Закона за достъп до обществена информация (ЗДОИ);

- изгражда и координира споделените ресурси, изгражда и развива среда за конфигуриране и тестване на електронни административни услуги върху тях и координира конфигурирането и въвеждането на тези услуги;

- реализира проекти със значение за всички администрации в областта на електронното управление, информационните технологии и информационното общество;

- осъществява междуведомствена координация при подготовка-

та и внасянето на проектите на нормативни актове на МС в областта на електронното управление, информационните технологии и информационното общество;

- изготвя отчет за състоянието и годишен план за развитието и обновяването на информационните ресурси в администрацията и информационните ресурси на Единната електронна съобщителна мрежа на държавната администрация и за нуждите на националната сигурност;

- утвърждава инвестиционни програми и проекти в съответствие с приоритетите в областта на електронното управление, информационните технологии и информационното общество;

- удостоверява съответствието на информационните системи с изискванията за оперативна съвместимост.

- **Контролни правомощия:**

- осъществява контрол върху изпълнението на задълженията на първичните администратори на данни по ЗЕУ;

- контролира функционирането на Единния портал за достъп до електронни административни услуги;

- осъществява контрол върху административните органи за спазване на изискванията за оперативна съвместимост;

- контролира изпълнението на проектите за електронно управление, информационни и комуникационни технологии на административните органи, финансирани със средства от държавния бюджет, от структурните и инвестиционните фондове на ЕС и от други източници;

- контролира реализирането на електронни административни услуги и информационни системи в администрациите.

- **Представителни правомощия:**

- участва в работата на международните организации по стандартизация и в техническите комитети по стандартизация в РБ, имащи отношение към електронното управление, информационните технологии и информационното общество.

- **Други правомощия:**

- подпомага разработването и въвеждането на стандарти и стандартизационни документи, свързани с електронното управление, информационните технологии и информационното общество;

- изгражда, води и поддържа регистрите по ЗЕУ;

- създава и поддържа Портал за работодатели;

- реализира и поддържа национално хранилище и система за контрол на версиите на изходния програмен код и техническата документация на информационните системи на административните органи;

- подготвя доклад за наблюдението за спазване на изискванията за достъпност по чл. 58в, ал. 1 от ЗЕУ;

- упражнява и други правомощия, възложени му със ЗЕУ, ЗЕИ, ЗЕС, ЗДОИ, ЗДПД, други закони или с акт на МС.

В) Правомощия в областта на мрежовата и информационната сигурност, предвидени в чл. 7 от УПМЕУ, които могат да се групират в следните класификационни групи:

- **Организационно-ръководни правомощия:**

- разработва и предлага на МС наредба за определяне на минималния обхват на мерките за мрежова и информационна сигурност, както и други препоръчителни мерки;

- изготвя и предлага за приемане от МС Национална стратегия за мрежова и информационна сигурност в случаите по чл. 8, ал. 3 от Закона за киберсигурност (ЗК);

- издава методически указания и координира изпълнението на политиките за мрежова и информационна сигурност;

- удостоверява съответствието на внедряваните от административните органи информационни системи с изискванията за мрежова и информационна сигурност;

- разработва методика и правила за извършване на оценка за съответствие с мерките за мрежова и информационна сигурност;

- координира, организира и провежда международни и национални учения и тренировки в областта на мрежовата и информационната сигурност;

- реализира проекти със значение за всички администрации в областта на мрежовата и информационната сигурност;

- участва в работата на международните организации по стандартизация и в техническите комитети по стандартизация в РБ, имащи отношение към мрежовата и информационната сигурност;

- утвърждава инвестиционни програми и проекти в съответствие с приоритетите в областта на мрежовата и информационната сигурност;

- осъществява междуведомствена координация при подготовката и внасянето на проектите на нормативни актове на МС в областта

на мрежовата и информационната сигурност;

- **Контролни правомощия:**

- упражнява контрол за спазване на изискванията за мрежова и информационна сигурност на административните органи, с изключение на мрежите и информационните системи на Министерството на отбраната, Министерството на вътрешните работи, Държавна агенция „Национална сигурност“, Държавна агенция „Разузнаване“, Държавна агенция „Технически операции“, Служба „Военно разузнаване“ и Националната служба за охрана, които не са свързани с предоставянето на административни услуги по електронен път и обмен на електронни документи между административните органи;

- упражнява контрол върху администрациите за спазване на изискванията за мрежова и информационна сигурност;

- осъществява проверки чрез оправомощени от него лица на информационната сигурност на определена информационна система или на предприятиите от административния орган мерки и дава предписания за тяхното подобряване;

- подпомага разработването и въвеждането на стандарти и стандартизационни документи и упражнява надзор за спазване на правилата, включени в европейски схеми за сертифициране на киберсигурността.

- **Други правомощия**

- изгражда, води и поддържа регистрите по ЗК;

- председателства Съвета по киберсигурността;

- упражнява и други правомощия, възложени му със ЗК.

Заклучение

От изложеното дотук можем да обобщим, че министърът на електронното управление е централен едноличен държавен орган със специална компетентност, провеждащ държавната политика за развитие на електронното управление в страната. Правомощията, които законодателят му възлага, сами по себе си са достатъчно широки, свързани с държавната дейност и засягат определените области на държавното управление – електронното управление, информационното общество и информационните технологии и мрежовата и информационната сигурност. Тези области са обхванати в рамките на правомощията на един министър, с което се избягва дуализма в правната уредба относно електронното управление.

Използвана литература:

1. Балабанова, Х. (2000). Администрация на изпълнителната власт в законодателството на Република България. София: Албатрос.
(Balabanova, H. (2000). Administratsia na izpalnitelnata vlast v zakonodatelstvoto na Republika Bulgaria. Sofia: Albatros)
2. Бъчварова, М., Владова-Иванова, В., Цветковска, М. (2022). Търговско право. Варна: Наука и икономика.
(Bachvarova, M., Vladova-Ivanova, V., Tsvetkovska, M. (2022). Targovsko pravo. Varna: Nauka i ikonomika)
3. Лазаров, К. (2011). Административно право. София: Фенея.
(Lazarov, K. (2011). Administrativno pravo. Sofia: Feneya)
4. Актуализирана стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2019-2025 г. (<https://egov.government.bg>, 7.10.2022).
(Aktualizirana strategia za razvitie na elektronното upravlenie v Republika Bulgaria 2019-2025 g. (<https://egov.government.bg>, 7.10.2022))

За контакти:

Гл. ас. д-р Живка Матеева

Икономически университет – Варна

E-mail: jivkamateeva@ue-varna.bg